Estymacja gęstości prawdopodobieństwa metodą selekcji modelu

M. Wojtyś

Wydział Matematyki i Nauk Informacyjnych
Politechnika Warszawska

Wisła, 7 grudnia 2009

Próba losowa z rozkładu prawdopodobieństwa o nieznanej gęstości f:

$$X_1, X_2, \ldots, X_n \sim f$$

Niech

$$\mathcal{M} = \{f_\theta : \ \theta \in \mathbb{R}^m\}$$

będzie m-wymiarowym modelem parametrycznym, gdzie funkcje f_θ to gęstości p-stwa dane w pewnej ustalonej postaci.

Próba losowa z rozkładu prawdopodobieństwa o nieznanej gęstości f:

$$X_1, X_2, \ldots, X_n \sim f$$

Niech

$$\mathcal{M} = \{f_\theta : \ \theta \in \mathbb{R}^m\}$$

będzie m-wymiarowym modelem parametrycznym, gdzie funkcje f_θ to gęstości p-stwa dane w pewnej ustalonej postaci.

Przykład 1. Liniowe kombinacje funkcji ortogonalnych:

$$f_\theta(x) = \sum_{j=1}^{m} \theta_j b_j(x),$$

gdzie $b_1, b_2, \ldots, b_m$ jest układem ortogonalnym w zadanej przestrzeni funkcyjnej.

Przykład 2. Rodzina wykładnicza rozkładów:

$$f_\theta(x) = c(\theta) \exp\{\sum_{j=1}^{m} \theta_j b_j(x)\},$$

gdzie $c(\theta)$ jest stałą normującą.

Przykład 1. Liniowe kombinacje funkcji ortogonalnych:

$$f_\theta(x) = \sum_{j=1}^{m} \theta_j b_j(x),$$

gdzie $b_1, b_2, \ldots, b_m$ jest układem ortogonalnym w zadanej przestrzeni funkcyjnej.

Przykład 2. Rodzina wykładnicza rozkładów:

$$f_\theta(x) = c(\theta) \exp\{\sum_{j=1}^{m} \theta_j b_j(x)\},$$

gdzie $c(\theta)$ jest stałą normującą.

Wstęp

Dla $\gamma \in 2^{\{1,\ldots,m\}}$ zdefiniujmy model $\mathcal{M}_\gamma \subset \mathcal{M} = \{f_\theta : \theta \in \mathbb{R}^m\}$ taki, że

$$\mathcal{M}_\gamma = \{f_\theta(\cdot) \in \mathcal{M} : \theta_j = 0 \text{ dla } j \notin \gamma\}.$$

Oczywiście $\mathcal{M}_{\{1,\ldots,m\}} = \mathcal{M}$.

Problem selekcji modelu polega na wybraniu na podstawie próby losowej jednego z 2^m powyższych modeli w celu estymacji f.

Dla $\gamma \in 2^{\{1,\ldots,m\}}$ zdefiniujmy model $\mathcal{M}_\gamma \subset \mathcal{M} = \{f_\theta : \theta \in \mathbb{R}^m\}$ taki, że

$$\mathcal{M}_\gamma = \{f_\theta(\cdot) \in \mathcal{M} : \theta_j = 0 \text{ dla } j \notin \gamma\}.$$

Oczywiście $\mathcal{M}_{\{1,\ldots,m\}} = \mathcal{M}$.

Problem selekcji modelu polega na wybraniu na podstawie próby losowej jednego z 2^m powyższych modeli w celu estymacji f.

Wstęp

Metody selekcji modelu mają za zadanie wybrać model, w którym możliwe jest uzyskanie estymatora, który jednocześnie:

- jest dopasowany do próby losowej $X_1, \ldots, X_n$,
- odzwierciedla ogólne własności rozkładu f.

Szukamy zatem najprostszego modelu, w obrębie którego możliwa jest dobra aproksymacja f.

Przykład
Jeśli $f \in L^2([a,b])$, to można ją rozwinąć w szereg Fouriera w zadanej bazie funkcji:

$$f(x) = \sum_{j=1}^{\infty} \theta_j b_j(x).$$

Wtedy wybór modelu polega na znalezieniu skończonego podzbioru $\gamma \subset \mathbb{N}$ dającego dobry estymator postaci

$$\hat{f}(x) = \sum_{j \in \gamma} \hat{\theta}_j b_j(x)$$

w modelu $\mathcal{M}_\gamma$.

Przykłady metod selekcji

AIC: bazuje na odległości Kullbacka-Leiblera $\mathbb{E}_f\left(\log \frac{f}{\hat{f}}\right)$ jako funkcji straty.

$$\hat{\gamma} = \underset{\gamma \in 2^{\{1,\ldots,m\}}}{\arg\max}\ AIC(\mathcal{M}_\gamma),$$

$$\text{gdzie } AIC(\mathcal{M}_\gamma) = \log \prod_{i=1}^{n} \hat{f}_\gamma(X_i) - |\gamma|,$$

gdzie $\hat{f}_\gamma$ to estymator największej wiarogodności dla f w modelu $\mathcal{M}_\gamma$.

BIC:

$$\hat{\gamma} = \underset{\gamma \in 2^{\{1,\ldots,m\}}}{\arg\max}\ BIC(\mathcal{M}_\gamma),$$

$$\text{gdzie } BIC(\mathcal{M}_\gamma) = \log \prod_{i=1}^{n} \hat{f}_\gamma(X_i) - |\gamma|\frac{\log n}{2}.$$

Przykłady metod selekcji

AIC: bazuje na odległości Kullbacka-Leiblera $\mathbb{E}_f\left(\log \frac{f}{\hat{f}}\right)$ jako funkcji straty.

$$\hat{\gamma} = \underset{\gamma \in 2^{\{1,\ldots,m\}}}{\arg\max}\ AIC(\mathcal{M}_\gamma),$$

$$\text{gdzie } AIC(\mathcal{M}_\gamma) = \log \prod_{i=1}^{n} \hat{f}_\gamma(X_i) - |\gamma|,$$

gdzie $\hat{f}_\gamma$ to estymator największej wiarogodności dla f w modelu $\mathcal{M}_\gamma$.

BIC:

$$\hat{\gamma} = \underset{\gamma \in 2^{\{1,\ldots,m\}}}{\arg\max}\ BIC(\mathcal{M}_\gamma),$$

$$\text{gdzie } BIC(\mathcal{M}_\gamma) = \log \prod_{i=1}^{n} \hat{f}_\gamma(X_i) - |\gamma| \frac{\log n}{2}.$$

Progowanie

Niech $\hat{\theta}$ będzie estymatorem parametru $\theta \in \mathbb{R}^m$ w modelu $\mathcal{M}$ opartym o próbę $X_1, \ldots, X_n$.
Dla zadanego $\varepsilon_n > 0$ oraz stałych $C_j > 0$ zdefiniujmy zbiór

$$\Gamma_n = \{j : |\hat{\theta}_j| > C_j \varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\}.$$

Wówczas jeśli f jest postaci f_{θ^0} dla pewnego $\theta^0 \in \mathbb{R}^\infty$, to Γ_n przybliża zbiór

$$\gamma := \{j : |\theta_j^0| > 0\},$$

a tym samym przybliża najmniejszy model, do którego należy nieznane f_{θ^0}.

Zgodność reguły wyboru modelu

Twierdzenie

Załóżmy, że

$$f(x) = c(\theta)\exp\{\sum_{j=1}^{k}\theta_j b_j(x)\},$$

gdzie $k < \infty$ lub $k = \infty$. Jeśli:

- $\max_{1\leqslant j\leqslant m}||b_j||_\infty = O(m^\omega)$ dla pewnego $\omega \geqslant 0$,
- $||\sum_{j=m+1}^{\infty}\theta_j b_j||_\infty = O(m^{-r})$ gdy $m \to \infty$, gdzie $r > \frac{1}{2} + \omega$,
- $n/m_n^{2+4\omega} \to \infty$ oraz $n\varepsilon_n^2/m_n^{1+2\omega} \to \infty$ gdy $n \to \infty$,
- $\liminf_{n\to\infty} m_n \geqslant k$, $\varepsilon_n \to 0$, $C_j \leqslant C_{j+1}$ dla $j \in \mathbb{N}$,

to

$$\lim_{n\to\infty} P(\Gamma_n = \gamma) = 1, \text{ gdy } k < \infty.$$

Jeśli dodatkowo $|\theta_j| > (C_1 + C_j)\varepsilon_n$ dla $j \in \gamma_m := \gamma \cap \{1, \ldots, m\}$, to

$$\lim_{n\to\infty} P(\Gamma_n = \gamma_m) = 1, \text{ gdy } k = \infty.$$

Zgodność estymatora postselekcyjnego

Twierdzenie

Załóżmy, że

$$f(x) = c(\theta)\exp\{\sum_{j=1}^{k}\theta_j b_j(x)\},$$

gdzie $k < \infty$ lub $k = \infty$. Jeśli:

- $\max_{j=1,\ldots,m}||b_j||_\infty = O(m^\omega)$ dla pewnego $\omega \geqslant 0$,
- $||\sum_{j=m+1}^{\infty}\theta_j b_j||_\infty = O(m^{-r})$ gdy $m \to \infty$, gdzie $r > \frac{1}{2} + \omega$,
- $n/m_n^{2+4\omega} \to \infty$ i $m_n \to \infty$ gdy $n \to \infty$, $\varepsilon_n \to 0$, $C_j \leqslant C_{j+1}$ dla $j \in \mathbb{N}$,

to

$$KL(f||\hat{f}_n) \xrightarrow{\mathcal{P}} 0, \quad \text{gdy} \quad n \to \infty,$$

gdzie $\hat{f}_n$ jest estymatorem największej wiarogodności w modelu wykładniczym wybranym metodą progowania.

Zgodność

Przy podobnych założeniach można wykazać, że jeśli

$$f(x) = \sum_{j=1}^{k} \theta_j b_j(x),$$

gdzie $k < \infty$ lub $k = \infty$, to

$$||f - \hat{f}||_{L^2} \xrightarrow{\mathcal{P}} 0, \quad \text{gdy} \quad n \to \infty.$$

Ponadto $P(\Gamma_n = \gamma) \to 1$, jeśli tylko $\lim\limits_{n\to\infty} m_n \geqslant k$.

Wybór progu

Próg $C_j\varepsilon_n$ w definicji:

$$\Gamma_n = \{j : |\hat{\theta}_j| > C_j\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\}.$$

jest deterministyczny. Możemy jednak rozważać progi zależne od danych. Na przykład:

$$C_j := ||\hat{\theta}||_m C_j$$

lub

$$C_j := R_j = \text{ ranga } |\hat{\theta}_j| \text{ wśród } \{|\hat{\theta}_1|, \ldots, |\hat{\theta}_m|\}$$

przy uporządkowaniu malejącym (tzn. element największy ma rangę równą 1).

Dla tak zdefiniowanych reguł selekcji tezy twierdzeń o zgodności są prawdziwe przy podobnych założeniach.

Przykłady obliczeniowe - trafność wyboru modelu

θ	Γ_1	Γ_2	Γ_3	Γ_4
$(0, 0.1, 0, 0, 0)$	0.0002	0.202	0.085	0.136
$(0, 0.2, 0, 0, 0)$	0.009	0.375	0.351	0.345
$(0, 0.4, 0, 0, 0)$	0.361	0.674	0.935	0.823
$(0, 0.6, 0, 0, 0)$	0.931	0.846	0.999	0.980
$(0, 0.8, 0, 0, 0)$	0.970	0.936	1.000	0.998
$(0, 1.0, 0, 0, 0)$	0.956	0.968	0.998	1.000

$$\Gamma_1 = \{j : |\hat{\theta}_j| > j\varepsilon_n,\ 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_2 = \{j : |\hat{\theta}_j| > j||\hat{\theta}||_m\varepsilon_n,\ 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_3 = \{j : |\hat{\theta}_j| > R_j\varepsilon_n,\ 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_4 = \{j : |\hat{\theta}_j| > R_j||\hat{\theta}||_m\varepsilon_n,\ 1 \leqslant j \leqslant m\},$$

$$\varepsilon_n = \sqrt{\log n/n},\ n = 100,\ m = 5.$$

Przykłady obliczeniowe - trafność wyboru modelu

θ	Γ_1	Γ_2	Γ_3	Γ_4
$(0, 0, 0.1, 0, 0)$	0.000	0.115	0.129	0.152
$(0, 0, 0.2, 0, 0)$	0.000	0.261	0.429	0.355
$(0, 0, 0.4, 0, 0)$	0.019	0.553	0.944	0.781
$(0, 0, 0.6, 0, 0)$	0.340	0.704	0.985	0.954
$(0, 0, 0.8, 0, 0)$	0.744	0.775	0.970	0.988
$(0, 0, 1.0, 0, 0)$	0.758	0.810	0.951	0.995

$$\Gamma_1 = \{j : |\hat{\theta}_j| > j\varepsilon_n,\ 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_2 = \{j : |\hat{\theta}_j| > j||\hat{\theta}||_m\varepsilon_n,\ 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_3 = \{j : |\hat{\theta}_j| > R_j\varepsilon_n,\ 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_4 = \{j : |\hat{\theta}_j| > R_j||\hat{\theta}||_m\varepsilon_n,\ 1 \leqslant j \leqslant m\},$$

$$\varepsilon_n = \sqrt{\log n/n},\ n = 100,\ m = 5.$$

Przykłady obliczeniowe - $MISE(\hat{f})$

θ	S	Γ_1	Γ_2	Γ_3	Γ_4
$(0, 0.1, 0, 0, 0)$	0.025	0.013	0.028	0.020	0.046
$(0, 0.2, 0, 0, 0)$	0.044	0.047	0.031	0.041	0.063
$(0, 0.4, 0, 0, 0)$	0.035	0.133	0.025	0.025	0.052
$(0, 0.6, 0, 0, 0)$	0.039	0.038	0.024	0.015	0.024
$(0, 0.8, 0, 0, 0)$	0.046	0.019	0.022	0.017	0.018
$(0, 1.0, 0, 0, 0)$	0.054	0.022	0.022	0.021	0.018

S - reguła Schwarza,

$$\Gamma_1 = \{j : |\hat{\theta}_j| > j\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_2 = \{j : |\hat{\theta}_j| > j||\hat{\theta}||_m\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_3 = \{j : |\hat{\theta}_j| > R_j\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_4 = \{j : |\hat{\theta}_j| > R_j||\hat{\theta}||_m\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\},$$

Przykłady obliczeniowe - $MISE(\hat{f})$

θ	S	Γ_1	Γ_2	Γ_3	Γ_4
$(0, 0, 0.1, 0, 0)$	0.024	0.013	0.031	0.020	0.038
$(0, 0, 0.2, 0, 0)$	0.052	0.043	0.038	0.035	0.037
$(0, 0, 0.4, 0, 0)$	0.056	0.163	0.029	0.020	0.026
$(0, 0, 0.6, 0, 0)$	0.044	0.233	0.027	0.019	0.021
$(0, 0, 0.8, 0, 0)$	0.053	0.081	0.030	0.030	0.024
$(0, 0, 1.0, 0, 0)$	0.063	0.042	0.037	0.045	0.033

S - reguła Schwarza,

$$\Gamma_1 = \{j : |\hat{\theta}_j| > j\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_2 = \{j : |\hat{\theta}_j| > j||\hat{\theta}||_m\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_3 = \{j : |\hat{\theta}_j| > R_j\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\},$$
$$\Gamma_4 = \{j : |\hat{\theta}_j| > R_j||\hat{\theta}||_m\varepsilon_n, 1 \leqslant j \leqslant m\},$$

Przykłady obliczeniowe - $MISE(\hat{f})$

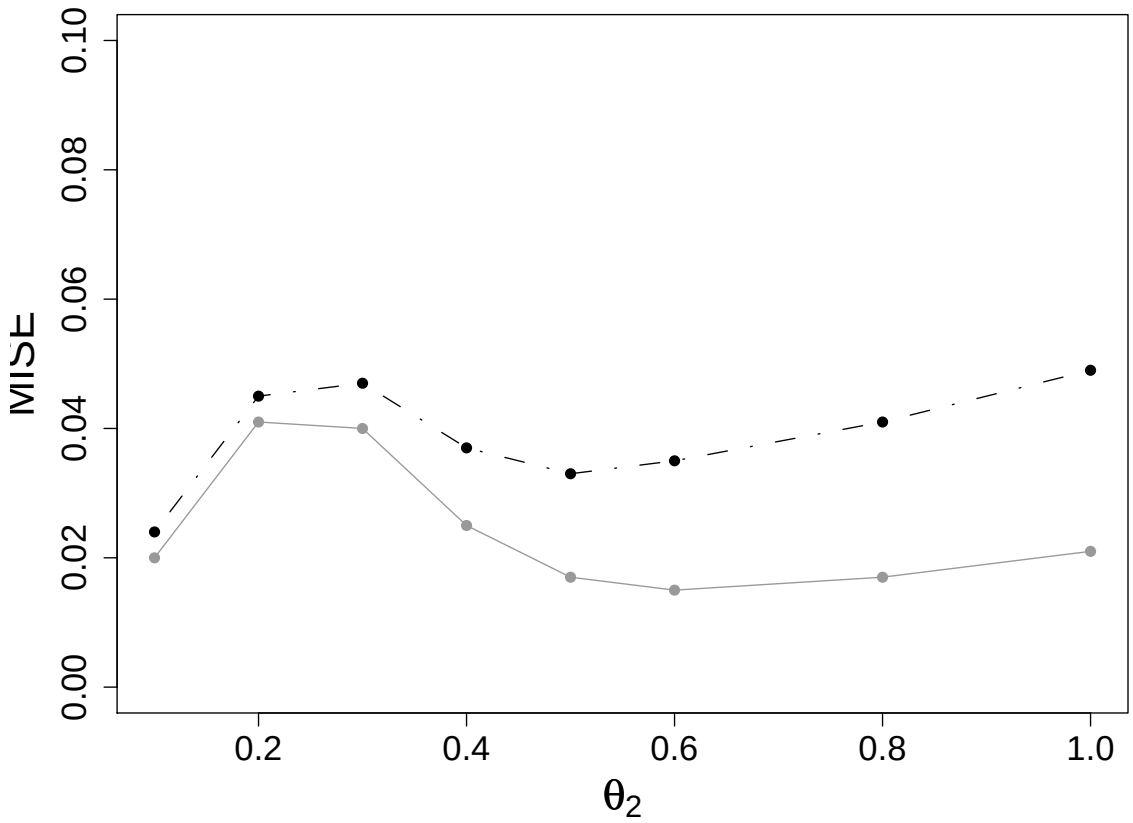

linia szara - $MISE(\hat{f})$ dla reguły Γ_3,
linia przerywana - $MISE(\hat{f})$ dla reguły $\hat{k} := \max \Gamma_3$.

Przykłady obliczeniowe - $MISE(\hat{f})$

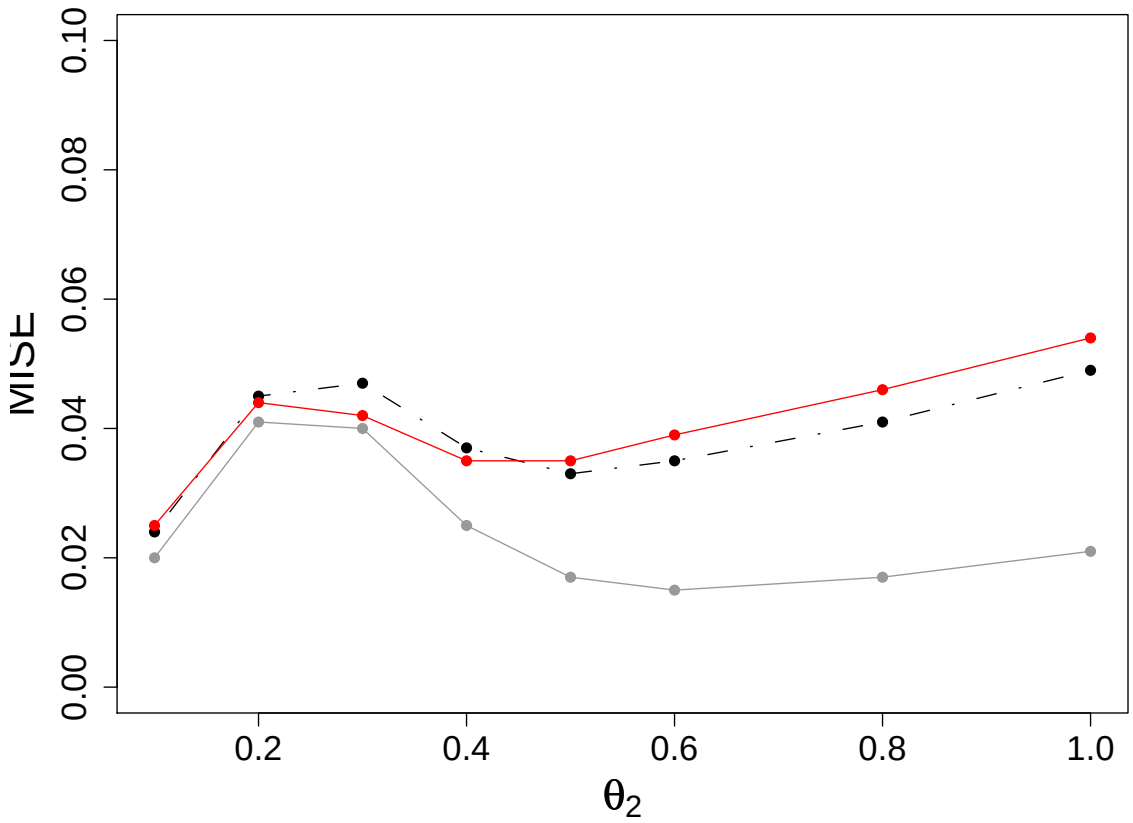

linia szara - $MISE(\hat{f})$ dla reguły Γ_3,
linia przerywana - $MISE(\hat{f})$ dla reguły $\hat{k} := \max \Gamma_3$,
linia czerwona - $MISE(\hat{f})$ dla reguły Schwarza.